

Krásná jizba DP 1927–1948. Design pro demokracii. Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze / Krásná jizba DP/ Beautiful Room of Cooperative Work 1927–1948. Design for Democracy. Museum of Decorative Arts in Prague, 13. 9. 2018 – 20. 1. 2019

Téměř po deseti letech od prvního počínu zpracování podobného tématu pod vedením zkušené kurátorky UPM v Praze Lucie Vlčkové (viz <https://krasna-jizba.webnode.cz>; Vlčková, Lucie (ed.). 2009. Krásná jizba. Výstavní činnost 1929–1936. Praha: UPM) a jako tematická prezentace muzea ke stému výročí vzniku Československé republiky se otevřela s podzimem dlouho očekávaná výstava o jednom z nejzajímavějších marketinkových designových center a zároveň přehlídka velmi úspěšných počínů zvláště meziválečné éry vedlejší nakladatelské činnosti Družstevní práce (DP). Krásná jizba (KJ) poprvé otevřela svou prodejnu 1. 12. 1927, svou samostatnost pozbyla v roce 1948 a zanikla paradoxně likvidací v roce 1995. Nepochybně se však stala pojmem jak pro avantgardní bytovou kulturu s vysoce hodnoceným standardem výroby, ale zároveň i ekonomické dostupnosti pro nejširší lidové vrstvy. Sehrála významnou roli i při reprezentaci tehdejší Československé republiky – byla jakýmsi třetím, po Svazu Československého díla (SČSD, posléze SČD; 1920–1948) a platformě Klubu architektů – časopisu *Stavba* (1920–1938), aktivním spoluhráčem „civilní demokracie bydlení“. KJ měla nejprve svou základnu v Myslíkově ulici, posléze u Prašné brány a od října roku 1936 v Domě uměleckého průmyslu (DUP) na Národní třídě – žel, právě tato poslední

štace již několik let po vleklých restitučních sporech stále chátrá! Tehdejší KJ jako pobočka družstva DP se podílela na výrobě, prezentaci i prodeji nejprve předmětů uměleckoprůmyslového designu a bytových doplňků, později i drobných bytových zařízení. Díky jejímu programu „zušlechtování“ dosavadní bytové kultury a „osvobození“ od přežitků a stereotypů kultury bydlení chtěla působit iniciativně i na výrobce předmětů bytové výzdoby, prodávat předměty plnohodnotně estetické i etické. KJ tak působila jako nástroj pro dobře fungující organický a organizační koncept bydlení v souladu se zásadami nové architektury meziválečného funkcionalismu.

K samotné výstavě: nutno zdůraznit především její priority vystavených artefaktů i lineamentů kreseb a karikatur. Výstřednost sluší jedině malbě – od Toyen! Ve třech sálech druhého patra je však čemu se divit neustále; můžeme obdivovat materiálovou ušlechtilost, jednoduchost i účelnost, jako i křehkost a jemnost nejen v pastelových valérech, tónování, či amorfní pevnost výbrusu i náměty vystavené kolekce skla od Smrčkové či Meteláka, rovněž tak keramiku, snad i vlivem japanismu ovlivněnou Eckertovu tvorbu. Porovnat můžeme i rozmanité struktury vzorků a návrhů tkanin, včetně Kybalových koberců, anebo variace a doplňky z kovu,

řadu svítidel s **Bauhausem laděnou křivkou**, již najdeme i v sedacích křesílkách, servírovacích a odkládacích stolcích, ve fotodokumentaci nábytkových souprav či neodmyslitelných reklamních sériích fotografií Josefa Sudka. S předměty pořadatele, UPM, se na výstavě prezentují i archivní dokumenty z jeho Centra dokumentace. Můžeme rovněž poděkovat za zápůjčky Památníku národního písemnictví v Praze, Západočeské galerie v Plzni i **tamějšímu Západočeskému muzeu**. Velký zájem i obdiv však náleží zejména privátním vystavovatelům-sběratelům. Nejedna, respektive většina popisek se váže k velmi skromně působícímu současnému sběrateli Tomáši Sanetrníkovi. Jeho sbírka začala vznikat prý ojediněle, ale nabývá s cílenou pravidelností a peripetiemi nabytých příběhů a vybádaných rodokmenů jednotlivých artefaktů. Výstava velmi dobře reflektuje v modrobílé grafické a technické synchronizaci paneláží s texty jednotlivá umělecko-užitná odvětví i designová zákampí s požadavky doby, a to včetně krátkých citací, komentujících historické okamžiky i milníky vývoje KJ. Ty se pak propojují a vyzdvihují význam prezentace s důrazem na „*věci denní potřeby, vybavy civilních bytů, které mají sloužit dnešnímu člověku, vyhovovat prakticky, aniž by se zapomnělo na důležitou funkci nového bytu, na funkci psychickou: aby nový byt nebyl jen účelným nástrojem bydlením, ale aby byl vlídný a přátelivý, aby to byl opravdu byt člověka*“. Slovy Jan E. Kouly připomínám i trochu nedostatečnou a zavádějící informaci o produkci KJ v sortimentu interiérového nábytku a doplňků. Nejen spojitost KJ se slovenskou Detvou, ale i koncepty architektů Jana E. Kouly či Ladislava Žáka propojené s možnostmi DUP po roce 1936 rozvinuly tehdejší aktivní spolupráci i výstavní prostory KJ a SČ(S)D. Rovněž by bylo dobré zdůraznit, že to byla právě sounáležitost KJ s nakladatelstvím DP, která se projevila v otázce nabídky bytového zařízení při iniciativě

vzniku „dobrých“ a účelových knihovniček, později i celých sestav (Jan Vaněk; 1929 a 1931) či posléze například Typové knihovny dp 38 (Jan E. Koula; 1938). Koncept výstavy **žel ani nezhodnotil neodmyslitelnou součinnost Koulovy bytové poradny**, která začala již s výzvami DP v přednáškách o bytové kultuře (od roku 1932)! A doba válečná je jen okomentována strohými, nic neříkajícími citáty. Ideový koncept výstavy se může porovnat se skicou Adlerové, která již k padesátému výročí vzniku KJ sumarizovala vývojové etapy jejího působení (Adlerová, Alena. 1977. Padesát let Krásné jizby. K nedožitým osmdesátinám Ladislava Sutnara. *Umění a řemesla* 4: 44–51.). Ačkoli se v krátké větě na konci výstavy objevuje i zmínka, že po roce 1948 sice činnost KJ pokračovala, leč v jiném pojetí, návštěvníky může časová koncovka „1948“ – viz rovněž panel s chronologií KJ a DP v historickém kontextu – navodit do negativní diskuse s autorkou a kurátorkou výstavy. Tato „jiná“ éra KJ s produkcí vzorkových dílen tehdejšího ÚLUV (Ústředí lidové umělecké výroby) by si jistě jednu „*dodatkovou/P. S.*“ paneláž či skleněnou vitrínu s posuvnou stélou rovněž zasloužila. V každém případě je výstava velkou výzvou a inspirací nejen pro současné designery a umělce; dokumentuje bohatý sortiment KJ DP za ceny přístupné nejširšímu publiku, ale také jaké vysoké estetické i etické dimenze sama představovala. Neodmyslitelný je reprezentativně zastoupený typový grafický design KJ DP i v ukázkách časopišecké produkce *Panorama* a *Žijeme*. Výstava má i přednáškovou podporu a doprovodný cyklus komentovaných prohlídek; v tzv. aktivní zóně výstavy si můžete vyzkoušet práci reklamního fotografa! A snad závěrem roku se ponoříme do souborného katalogu o vizích a naplněných ambicích tohoto kvalitou naplněného, demokratického designového show-roomu!

Marcela Suchomelová (EÚ AV ČR, v. v. i.)